

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY
AND CULTURAL RESEARCH

ГОД. II, БР. 3
ШТИП, 2017

VOL. II, NO 3
STIP, 2017

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. II, Бр. 3
Штип, 2017

Vol. II, No 3
Stip, 2017

ISSN 2545-3998

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,
Република Македонија

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Гурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,
Republic of Macedonia

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, United States of America
Tole Belcev, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercrey, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Даница Гавриловска–Атанасовска (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип, Македонија
ISSN 2545-3998
<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Danica Gavrilovska-Atanasovska (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip, Macedonia
ISSN 2545-3998
<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip:
<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

ПРЕДГОВОР

Ранко Младеноски, главен и одговорен уредник

FOREWORD

- 11 Ranko Mladenoski, editor-in-chief

ЈАЗИК / LANGUAGE

- 15 **Виолета Јанушева**
ПРАВИЛНАТА УПОТРЕБА НА НАВОДНИЦИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ
ЈАЗИК – УСЛОВ ЗА СТАБИЛНОСТА НА ЈАЗИЧНАТА НОРМА
Violeta Januševa
THE CORRECT USE OF THE QUOTATION MARKS IN THE MACEDONIAN
LANGUAGE – A REQUIREMENT FOR THE STABILITY OF THE
LANGUAGE NORM
- 29 **Marija Leontik**
STANDART TÜRK DİLİNİN YUMUŞAKLIĞI VE AHENKLİLİĞİ
Marija Leontik
SOFTNESS AND MELODY IN STANDARD TURKISH LANGUAGE
- 41 **Милена Касапоска-Чадловска**
АТРИБУТОТ ВО ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК И НЕГОВИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ
ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК: МЕТАЈАЗИЧНИ СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКИ
Milena Kasaposka-Chadlovska
THE ATTRIBUTE IN THE FRENCH LANGUAGE AND ITS EQUIVALENTS
IN THE MACEDONIAN LANGUAGE: METALANGUSTIC SIMILARITIES
AND DIFFERENCES
- 51 **Evaine Le Calvé Ivičević, Barbara Vodanović**
DES VERTES ET DES PAS MÛRES: FRUITS ET LÉGUMES DANS LES
PHRASÈMES FRANÇAIS ET CROATES
Evaine Le Calvé-Ivicevic, Barbara Vodanovic
TRICKY VEGGIES: FRUIT AND VEGETABLES IN FRENCH AND
CROATIAN PHRASES
- 63 **Валентина Милошевиќ-Симоновска**
ЈАЗИЧНАТА ПОЛИТИКА НА ФАШИЗМОТ ВО ИТАЛИЈА И БОРБАТА
ПРОТИВ ДИЈАЛЕКТИТЕ (АНТИДИЈАЛЕКТНА КАМПАЊА)
Valentina Milosevikj-Simonovska
LINGUISTIC POLITICS OF FASCISM AND THE BATTLE AGAINST
DIALECTS (ANTI-DIALECT CAMPAIGN)
- 69 **Meri Basovska, Biljana Ivanovska**
GERMAN NATIVE SPEAKERS' USE OF MODIFICATION DEVICES OF
THE SPEECH ACT OF REQUEST

79 Pierino Venuto
UN'IPOTESI: LANORMATASSO. L'IMPERFETTO SENZALABIODENTALE:
-EA -EVA NEI CANTI DI GIACOMO LEOPARDI
Pierino Venuto
HYPOTHESIS: TASSO'S RULE. THE IMPERFECT TENSE WITHOUT
LABIODENTAL: -EA -EVA IN THE GIACOMO LEOPARDI'S CANTI

89 Antonella Zapparrata
L'IMPORTANZA DELLA NUOVA LINGUA ITALIANA NE LA VITA
MILITARE DI DE AMICIS
Antonella Zapparrata
THE IMPORTANCE OF THE NEW ITALIAN LANGUAGE IN VITA MILITARE
BY E. DE AMICIS

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

107 Franco Costantini
L'ÉTRANGER DI A. CAMUS E UOMINI E NO DI E. VITTORINI: UN
CONFRONTO
Franco Costantini
L'ÉTRANGER BY A. CAMUS E EOMINI E NO BY E. VITTORINI: A
COMPARISON

119 Марија Ѓорѓиева-Димова
ПАЛИМПСЕСТНА ТРАНСВЕРЗАЛА: ТОПОСОТ КАКО
ИНТЕРТЕКСТУАЛНА ИНТЕРСЕКЦИЈА
Marija Gjorgjieva Dimova
A PALIMPSESTIC TRANSVERSAL: TOPOS AS AN INTERTEXTUAL
INTERSECTION

129 Луси Караниколова-Чочоровска
ЗА ЖЕНСКИОТ МЕНТАЛИТЕТ И ИДЕНТИТЕТ ВО РАСКАЗОТ „ЖЕНАТА
НА ПОКОЈНИКОТ“ ОД БОРА СТАНКОВИЌ
Lusi Karanikolova-Cho chorovska
ABOUT FEMALE MENTALITY AND IDENTITY IN THE STORY „THE
DEAD MAN'S WIFE” BY BORA STANKOVIC

139 Kadriye Türkan
BALKAN TÜRK MASALLARINDA RÜYANIN İŞLEVLERİ
Kadrije Turkan
THE FUNCTION OF DREAM IN BALKAN TURKISH FOKTALES

149 Amra Memić
MARCEL PROUST AND ZEN-BUDDHISM (WHAT IS SATORI AND WHY IS
PROUST BUDDHISTS?)

- 161 Катерина Петровска-Кузманова**
УЛОГАТА НА ДИМИТАР И КОНСТАНТИН МИЛАДИНОВЦИ ВО
РАЗВОЈОТ НА МАКЕДОНСКАТА ФОЛКЛОРИСТИКА
Katerina Petrovska Kuzmanova
THE ROLE OF MILADINOVCI BROTHERS IN THE DEVELOPMENT
FOLKLORISTIC IN MACEDONIA

КУЛТУРА / CULTURE

- 171 Родна Величковска**
КАРТОГРАФИРОВАНИЕ КАК МЕТОД ОПРЕДЕЛЕНИЯ ГРАНИЦ
МУЗЫКАЛНЫХ ДИАЛЕКТОВ В МАКЕДОНСКОМ ОБЯДОВОМ
НАРОДНОМ ПЕНИИ
Rodna Velichkovska
MAPPING AS A METHOD FOR DETERMINING BOUNDARIES OF
MUSICAL DIALECTS IN MACEDONIAN RITUAL FOLK SINGING

- 183 Стојанче Костов**
КРАТОК ОСВРТ НА ОРСКАТА ТРАДИЦИЈА ВО ЕТНИЧКИТЕ ПРЕДЕЛИ
ЖЕГЛИГОВО, СРЕДОРЕК И СЛАВИШТЕ (СО ПОСЕБЕН АКЦЕНТ НА
НЕКОЛКУ СЕЛА ВО СРЕДОРЕК)
Stojanche Kostov
BRIEF OVERVIEW OF THE DANCE TRADITION IN THE ETHNIC
REGIONS OF ZHEGLIGOVO, SREDOREK AND SLAVISHTE (WITH
SPECIAL EMPHASIS OF SEVERAL VILLAGES IN SREDOREK)

- 193 Kamila Milkowska-Samul**
PER UNA NUOVA IMMAGINE DELLE DONNE IN TV ITALIANA – ALCUNE
RIFLESSIONI IN BASE ALLA FICTION GOMORRA
Kamila Milkowska-Samul
FOR A NEW IMAGE OF WOMEN ON ITALIAN TELEVISION – SOME
CONSIDERATIONS AROUND THE SERIES GOMORRA

- 205 Екатерина Намичева, Петар Намичев**
ТРАНСФОРМАЦИЈАТА НА КУЛТУРОЛОШКИОТ ПРОЦЕС ПОВРЗАН
СО ТРЕТМАНОТ НА ИСТОРИСКИТЕ ОБЈЕКТИ ВО ГРАДОТ
Ekaterina Namiceva, Petar Namicev
THE TRANSFORMATION OF THE CULTURAL PROCESSES RELATED TO
TREATMENT OF THE CITY HISTORICAL BUILDINGS

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 219 Rea Lujčić**
TRANSLANGUAGING OR TRANSGRESSING LANGUAGE BORDERS TO
COMMUNICATE AND TO LEARN IN INTERNATIONAL SCHOOLS

229 Nuray Kayadibi, Necati Demir
MAKEDONYA'DA YAŞAYAN TÜRK ÇOCUKLARININ YAZILI ANLATIM
BECERİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME
Nuray Kayadibi, Necati Demir
AN ANALYSIS OF WRITTEN EXPRESSIONS OF TURKISH CHILDREN
LIVING IN MACEDONIA

245 Татјана Илиевска, Нина Даскаловска
ИНЦИДЕНТНО УСВОЈУВАЊЕ НА НОВ ВОКАБУЛАР ПРЕКУ ЧИТАЊЕ
НА БАСНИ
Tatjana Ilievska, Nina Daskalovska
INCIDENTAL VOCABULARY ACQUISITION THROUGH READING
FABLES

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

257 Ранко Младеноски
КНИЖЕВНИТЕ „ДЕШИФРИРАЊА“ НА ВЕНКО АНДОНОВСКИ
Ranko Mladenoski
LITERARY “DECODING” BY VENKO ANDONOVSKI

273 Марија Гркова
ПОЛЕЗЕН ТУРСКО-МАКЕДОНСКИ УЧЕБНИК ОД МАРИЈА ЛЕОНТИЌ
Marija Grkova
USEFUL TURKISH-MACEDONIAN TEXTBOOK BY MARIJA LEONTIC

ДОДАТОК / APPENDIX

281 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

Екатерина Намичева
Петар Намичев

ТРАНСФОРМАЦИЈАТА НА КУЛТУРОЛОШКИОТ ПРОЦЕС ПОВРЗАН СО ТРЕТМАНОТ НА ИСТОРИСКИТЕ ОБЈЕКТИ ВО ГРАДОТ

Апстракт: Влијанието на културолошкиот процес има големо значење врз развојот на свеста за автентичноста на градбите и историските амбиентални вредности на населението. Развојот на заштитата на историските објекти и нивниот третман од страна на заедницата значително може да го подобри и подигне нивото на културолошкиот процес. Според заштитните интервенции на спомениците, може да се примени целосна пренамена, делумна пренамена на просторот, сочувана автентична намена или делумна надворешна обнова на фасадните површини. Зголемувањето на туристичката понуда директно е поврзано со историските споменици, во форма на нивно користење како дел од активен простор со современа намена или како дел од пасивен-автентичен културолошки белег на просторот. Трансформацијата на третманот на историските објекти влијае врз културолошката туристичка понуда при што се трансформира преку повисок квалитет на влијание.

Клучни зборови: *култура, споменик, заштита, адаптација, амбиент, туризам.*

Вовед

Планирањето и дизајнирањето на урбаниот контекст, како процес, потребно е да се базира врз постоечката динамиката која произлегува од потребите на населението, односно да биде конципирано според перцепцијата на корисниците на урбаниот простор. Културолошките потреби се универзални како антрополошки фактор, зашто тие применети во урбаниот концепт создаваат продуктивна околина. Нивното значење, покрај квалитативниот аспект, претставува и референца при физичкото планирање каде што се во функција на создавање насока за архитектонското и дизајнерско планирање. Притоа се постигнуваат одредени естетски квалитети на урбаната структура кои се прифаќаат од страна на корисниците, овозможуваат задоволување на одредена социјална компонента и социјално поврзување, идентификација на поединецот со околината, обезбедување успешна функционална просторна целина, психичка сигурност, при што се опфатени и природните отворени простори. Дизајнирањето на урбаниот простор може да биде физичка манифестација на културните очекувања при што се постигнува различно ниво на социјална интеракција. Преку формата на идентитетот на просторот се дефинира одредена територија, често како

етничка енклава (на пример, феноменот на кинеска четврт) во поголемите градови во светот. Преку идентификација со архитектонскиот простор му се овозможува на населението да се ориентира во урбаната околина. Традиционалниот концепт на град овозможува задоволување на културните потреби при што сообраќајот е со помал интензитет, со пешачки зони. (Derek, 2002).

Секој географски регион кој прикажува единство на климатски, вегетационски, индустриски и културни елементи (Boardman, 1978) претставува база и насока за дефинирање на конекцијата на градот и на регионот (опкружувањето од пејзажот). Природното опкружување, еколошкото планирање и реставрацијата, како и културната средина со историските објекти претставува пристап на создавање на рамка за современ урбан развој. Заштитата на традиционалниот пејзаж со различно опкружување од градовите претставува значајна карактеристика на пејзажот. Идентификацијата на населението со природната околина се надоврзува на квалитетите кои се добиваат со односот кон културните вредности (Hough, 2004). Позитивен пример е формирањето на еко-населба во Шведска, во прилог на зачувување на амбиенталните вредности на традиционалниот пејзаж (Day, 2003).

Во периодот на 70-тите и 80-тите години на 20 век се препознава носталгија, односно обнова на традиционалниот концепт на околината, заради препознавање на традиционалните вредности, обичаи, при што преку културолошкиот пристап се тежнее кон создавање на нова традиција. Автентичноста претставува насока кон формирање на средина со помал или со поголем број на интервенции. Зголемувањето на потребите на урбаниот развој, условуваат и зголемена културолошка потреба во рамките на современиот интегрален урбанизам. (Ellin, 2006).

Преку социјалната интеракција населението добива сигурност за надминување на проблемите при што културата, како стабилна, постојано се надоградува преку промените и се адаптира кон различни генерации (Fotman, 1995). Преку вклучување на социјалните, економските, политичките и други димензии, се преминува културата во нејзината традиционална форма (Seddon, 1997; Nassauer, 1997; Buell, 2005).

Културата се однесува на традицијата, естетиката, уметноста, јазикот, моралноста и групната едукација, низ генерациите. Културолошката кохезија претставува движечка сила, долгорочно поврзување на населението од естетска, интелектуална и морална страна на традицијата. На тој начин културата се карактеризира со стабилност на формата и начинот на влијание.

Културата може да се дефинира како значајна во руралната и во урбаната средина, но насочена да се концентрира, организира и институционализира во повеќе урбани целини (Le Gates and Stout, 2003). Музеите, различните асоцијации од областа на културата, галерии, библиотеки, универзитети, институти, претставуваат простори за одржување на културолошкиот развој. Одржувањето на настани од областа на уметноста, архитектурата, музиката и сите видови на културолошки активности овозможуваат секојдневно опкружување со културата.

Потребно е секој урбан регион да содржи културни различности, интерактивен процес на култури кои задно опстојуваат. Одредени активности и потреби кај различните културни групи се преклопуваат (Hall, 2002; Le gates and Stout, 2003). Различностите може да се надминат преку респектирање на културите. Витални вредности на културолошките различности се уметноста, музиката, танцовите, традицијата, празнувањата и друго, кои се присутни во урбаниот регион. Присутни се долготрајни вредности во просторот и урбаниот регион (Eaton, 1997; Buell, 2005; Nassauer, 2005).

Природата зазема значајно место во хуманата култура, односно екосистемот обезбедува економски вредности во заедницата. Особено симболизмот се валоризира преку одредени култури, како извор на одредени метафори, односно верувања и стравови, кои кон природата на населението развиваат одредени културолошки вредности (Nassauer, 2005; Eaton, 1997) Природата претставува средиште на културата, како централна компонента на местото и просторот, дел од духот на местото, и е навлезена длабоко во населението, во рамките на хуманоста. Понекогаш, и покрај атрактивната природа, одредени култури коегзистираат одделно во одреден урбан регион.

1. Историските објекти како дел од урбаниот контекст на градот

Под поимот *околина на домот* се подразбираат темите поврзани со културата, просторот и домот, при што се формира рамка на урбан контекст. Комплексноста на културниот третман кој произлегува од архитектурата и од средината на градбите, може да се третира во корелација со економијата, поддршката на секојдневниот живот, семејната и социјалната структура, комуникациите и едукацијата, вредностите и симболите, како и социо-културниот континуитет и размена. (Oliver, 2006).

Врз основа на одредени согледувања во процесот на развојот на историските градби, може да се констатира различно нивно влијание врз создавањето на културолошките вредности на градот. Во процесот на нивното создавање, историските објекти се актуелни, во периодот на активното вклучување со строго одредена функција, при што активно учествуваат во културниот идентитет на населбата. Со валоризацијата на вредностите на историските споменици, и со процесот на нивно егзистирање, се зголемува нивната вредност како сведоци на одреден историски период, со што се валоризира и потврдува нивното значење.

Културата има значење на комплексен збор кој опфаќа начин на говорење или пишување, преку јазикот се презентира одредено познавање, на индивидуален пристап во одреден историски контекст. Да се трансформира одредено зборување или пишување преку репродукција значи да се доведе до друга смисла, при што учењето претставува дел од културолошкиот процес. (Miles, 2007).

Големите урбани центри, во споредба со руралните, претставуваат мултиплицирани димензии на искуство каде што просторот на градот за индивидуата создава чувство на анонимност во толпата, каде што се достигнува одредена состојба на слобода. Културата како начин на живеење се проучува за да го идентификува значењето во праксата на секојдневието и

промените кои настануваат. Значајно е влијанието преку структурата на институциите при што одреден број на влијателни фактори, кои продуцираат услови, водат кон зголемување на промените во културата и во едукацијата. (Miles, 2007).

Големите урбани центри претставуваат средиште на прогресивните културолошки движења во уметноста, на социјалниот живот и на забавата. Во одредени периоди на 18 и 19 век Париз претставува капитален град центар, додека Берлин, Виена, Лондон и други се само империјални центри. Преку Париз се отсликува концентрацијата на културолошкото влијание, како светски иновативен центар на прогресивни културолошки созревања. Преку модернизмот голем број на урбани центри применуваат одредени културни матрици и дистрибуираат културолошки состојби, со различен интензитет и дух, со што се распространува културолошкото влијание од повеќе сконцентрирани центри во различни региони на светот. Ова говори за различни методи на користење на историските градби и движења кои имаат влијание врз културолошкиот развој на одредено подрачје.

2. Детерминирање на културолошкиот процес преку историските објекти во градот

Со текот на времето нивната трансформација на статусот од актуелни современи објекти се менува во историски градби со вредности на степен на зачуваност во категоријата на културното наследство. На тој начин и нивното значење во културолошкиот процес се менува како форма. Од тие причини потребно е да се негува односот кон историските градби и да се вклучат во активните движења на современиот урбанизам, односно во просторната туристичка понуда на местото.

2.1. Намена на објектите од културното наследство

Историските споменици подлежат на одредени законски регулативи за нивна заштита. Според востановените категории на објекти, се менува и пристапот кон нивната заштита, при што се користат конзерваторски интервенции.

Според обемот и карактерот на конзерваторските интервенции на историските објекти можеме да констатираме различна состојба како предуслов за вклучување во културната понуда:

А. Целосно вклучен простор со пренамена на просторот на историскиот споменик во насока на вклучување на културната понуда.

Овој тип на објекти претставуваат сочувани просторни комплекси со автентична конструкција, изглед и детали, кои имаат можности да се пренаменат со комплетниот простор во активни современи културни, угостителски, трговски или административни објекти. Кај овие примери постојат можности за мултиплицирање на влијанието во културолошкиот процес, како активни објекти и сведоци на автентично влијание на одреден стил, преку директно пренесување на пораките од минатото. Иако пренамената на споменикот има различна функција, сепак приоритетот се состои, освен во зачувувањето на автентичната состојба, и во соодветната

современа намена која ќе биде во прилог на одржување на просторот и афирмација на населбата.

Слика 1

Амам во Тетово – надворешен изглед и адаптиран ентериер (16 век)

Реконструкција на постоечки споменик се применува при дотраеност на градбата, во лоша конструктивна и естетска состојба. Притоа се почитуваат автентичните волуменски и декоративни карактеристики на објектот, а просторот целосно е вклучен во културолошка насока (слика 1).

Б. Делумно вклучени во културната понуда, со одреден дел од просторот, адаптиран во друга пренамена, а преостанатиот дел сочуван како историски споменик.

Кај објектите кои делумно се адаптираат во современа намена поради одредени ограничувања кои се дел од состојбата во која се наоѓа градбата, делумно е задоволен процесот на нивно влијание во двете насоки на современо активно вклучување и преку вредностите на стилските карактеристики на градбата. Во одредени случаи поради дотраеност на конструктивната состојба на градбата, од аспект на безбедност или опасност од нарушување на автентичноста на споменикот, се насочува искористување на просторот кон прилагодување на постоечките услови.

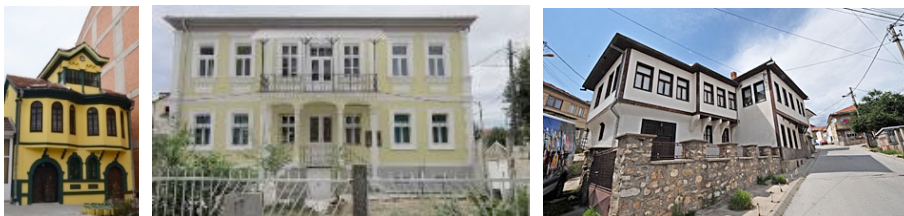
В. Сочувана автентична намена како дел од културната понуда.

Објектите кои немаат градителски елементи, со јасно дефинирана состојба на конструктивниот склоп и степенот на нивна издржливост, со одреден степен на сочуваност, делуваат во околината преку значењето на архитектонските автентични стилски вредности. Поради лошата состојба или ограниченоста на стабилноста на конструктивниот систем не може да влијаат активно во процесот на културолошката рефлексija во околината.

Г. Делумна надворешна обнова.

Во периодот од 2013 до 2017 година Министерството за култура на Република Македонија во својата програма за заштита на градителското наследство, ја покренала иницијативата за обнова на 250 фасади од традиционални заштитени куќи (Скопје, Битола, Кичево, Струга, Охрид, Прилеп, Струмица, Гевгелија, Гостивар, Крушево, Кратово, Куманово, Вевчани и други) (слика 2). Објектите од традиционалната архитектура од 19 век се поврзуваат со значајни историски настани, при што добар дел од нив со

децении се оставени во многу лоша состојба. Овој проект се однесува на голем број на градителски целини (јадра) од градските историски делови на Велес, Широк сокак – Битола, Старата турска чаршија во Скопје, крушевските маала и др. Изборот на објекти за предложената интервенција е извршен врз основа на амбиенталните карактеристики и степенот на оштетеност на објектите. Преку обновата само на фасадната површина делумно се заштитува историскиот објект, се придонесува за подобрување на амбиенталните вредности на населбата и зголемување на свеста кај населението, како и подобрување на условите за културен туризам.

Слика 2

Заштита преку обновата на фасадите – Бегова куќа, Гостивар, Зеревци, Прилеп (19 век)

Независно од типот и степенот на заштита на историските споменици на различен начин се делува врз одржување на културното влијание, во рамките на урбаните и туристичките вредностите на населбата.

Во насока на глобализација на културата програмата на Европската Унија (Capitals of culture programme), каде што одредени градови се носители на годишните активности и организирање на културни настани, постои тенденција кон глобализација на културолошките влијанија, фаворизирајќи одредени културни концепти кои се потпираат на сочуван градителски потенцијал со историски јадра и традиција при негувањето на културолошките процеси. На тој начин културните вредности на историските градби имаат директно влијание врз развојот на културниот туризам.

3. Трансформација на намената која влијае врз културолошкиот процес

Меморијата за одредено место или населба е навистина мошне значајна. Заборавањето претставува проблем со кој се создава можност за повторување на лекциите од минатото (Krause, 2003). Од тие причини потребно е меморијата која е создадена со постоењето и со прифаќањето на историските објекти во една просторна средина да се одржува и да се негува на современ начин, преку трансформација на нивната намена и вклучување во современиот процес.

Мултиетничноста и мултикултуролошката концепција на урбаната средина претставува основа за анализа на состојбата на историските објекти,

каде што е потребно да се примени анализа на искуствата од повеќе аспекти (Day, 2003). Во сложениот комплекс на функционално-статусната положба на секој објект потребна е прогресивна студија за насоките на трансформација на историските објекти.

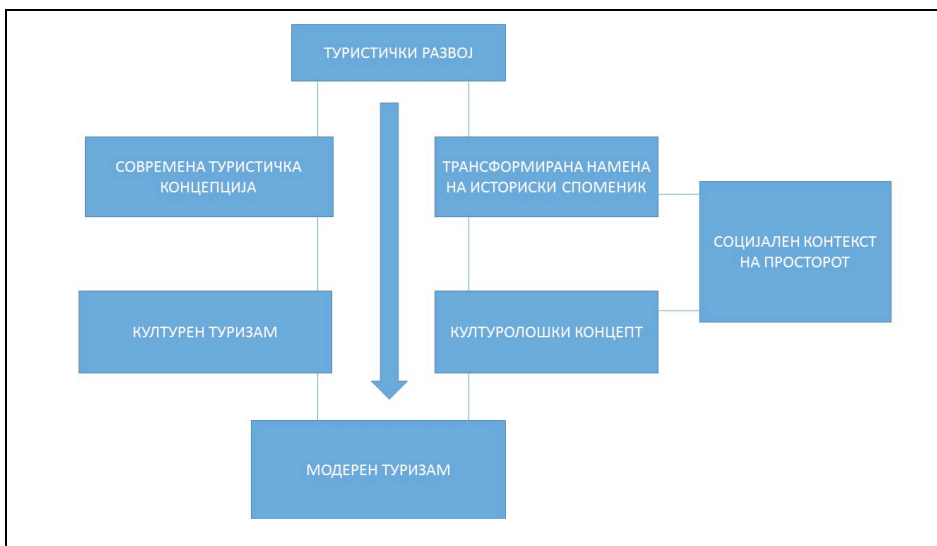

Слика 3
Музејска зграда, Ново Село, Штип – стара состојба, новоадаптиран објект (19 век)

Слика 4
Ресен, сарај на бегот – современа адаптација во дом на култура (19 век)

Историските градби имаат фундаментална улога во организацијата на одредени социјални релации и потребно е да се одредат анализи на градбите во типови (Hillier, 1984). При пренамената на просторот, од неговата основна функција во контекст на социјалните релации на внатрешниот простор, тие се детерминираат и се трансформираат во новата намена на објектот при што се воспоставува нова употребна вредност на истиот простор со нова конципирана социјална структура.

Табела 1

Влијанието на трансформацијата на намената на историски споменик врз туристичкиот развој

Јавната намена на просторот има повеќевалентен третман на социолошкиот аспект на релациите на корисниците со што се осовременува употребната вредност (слика 4).

4. Влијание на градските историски јадра врз туристичкиот развој

Маркетингот за местото зависи од квалитетот на виталноста на градовите како културни центри кои ги следат динамиките на културните промени во културниот туризам и амбициите и аспирациите на уметничките автори, од кои зависи имиџот на градот. Притоа најчесто во историските јадра на урбаните центри се формираат артистички квартави каде што се концентрирани носителите на културниот развој. Притоа развојот на културната продукција и дистрибуција не е контролиран од страна на уметничките групи.

Влијателни фактори во туристичкиот развој се културната инфраструктура, што претставува еден аспект на националниот идентитет, во што е неопходна поддршката од културниот туризам, како и проширувањето на можностите на населението за интернационална промоција која се обезбедува со законска регулатива и со економска поддршка, при што доаѓа до израз автентичноста на местото со целосната инфраструктура (Miles, 2007).

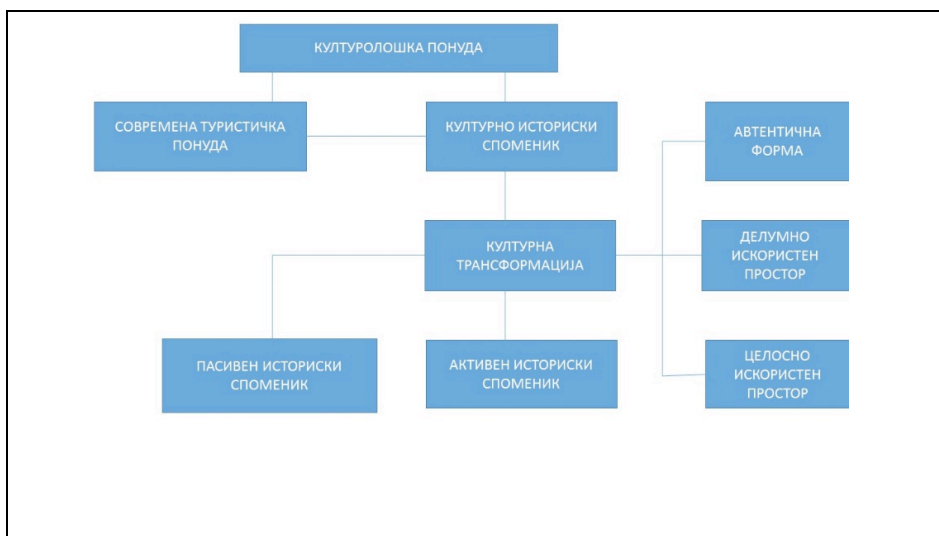
Културолошкиот продукт на индустриите (Scott, 2000) го менува својот концепт во зависност од оригиналноста на уметничките креативни идеи, динамиката во изведувачките уметности и музејскиот сектор, медиумите, дизајнот и културниот туризам.

Зголемувањето на туристичката понуда директно е поврзано со историските споменици, во форма на нивно користење како дел од активен простор со современа намена или како дел од пасивен, автентичен културолошки белег на просторот.

Економијата претставува база за развојот на културата и нејзината структура во рацете на општествената организација. Со развојот и промените во културата се менуваат условите и во економијата. Културните и креативните индустрии директно влијаат врз развојот на културниот туризам, при што дејноста на креативните уметници има повратно влијание кај консументите, односно масовен одсив кој може да биде и културолошки екстреман. (Adorno, 1991).

Заклучок

Трансформацијата на третманот на историските објекти влијае врз културолошката туристичка понуда при што се трансформира повисок квалитет на влијание. Тоа, пред сè, зависи од применетата форма на културна понуда во одреден урбан комплекс. Нивото на способноста за културна примена и пренесување на едукативни пораки од страна на одредени институции, односно историски градби, ќе зависи од степенот на развиеност на современиот пристап кон историското културно наследство.

Табела 2

Културолошката понуда поврзана со статусот на споменикот и неговата искористеност

Културниот туризам мора да биде прилагоден на капацитетите и вклопеноста на историските градби во одреден туристички израз. Потребно е основните насоки и базата за развој на културниот туризам да се насочат кон

просторните и физички перформанси на постоечката структура на историски и современи градби. Потребно е, исто така, моделите на современиот пристап во културниот туризам да се прилагодат на веќе развиените индивидуални концепции на мрежата на историски градби кои имаат разновидна содржина и улога во формирањето на специфична слика за одреден регион или локален туристички концепт. Успехот во просторната заштитена форма на еден споменик ќе зависи од неговата физичка и просторна состојба преку која може да се активира и да се одржи намената во контекст на локалните карактеристики на околниот етнички регион и пејзаж.

Библиографија

- Adorno, T. W. (1991). *The Culture Industry: Selected Essays on Mass Culture*. London: Routledge.
- Barton, E. C. (2001). *Sites of memory*. New York: Princeton Architectural press.
- Boardman Ph. (1978). *The worlds of Patrick Geddes*, London: Routledge & Kegan Paul.
- Buell, L. (2005). *The Future of Environmental Criticism: Environmental Crisis and Literary Imagination*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Day, Ch. (2003). *Consensus design, Socially inclusive process*. Oxford: Architectural place.
- Day, Ch. (2002). *Spirit and place*. Amsterdam: Elsevier.
- Derek, T. (2002). *Architecture and the urban environment, A vision for the new age*, London: Architectural press.
- Eaton, M. M. (1997). *Placing Nature: Culture and Landscape Ecology*. Washington, DC: Island Press.
- Ellin, N. (2006). *Integral Urbanism*. New York: Routledge.
- Forman, R. T. T. (1995). *Land Mosaics: The Ecology of Landscapes and Regions*. New York, Cambridge: University Press.
- Forman, R. T. T. (2008). *Urban regions, Ecology and planning beyond the city*. New York: Cambridge University Press.
- Hall, P. G. (2002). *Cities of Tomorrow: An Intellectual History of Urban Planning and Design in the Twentieth Century*. Oxford: Blackwell.
- Hillier B. Hanson J. (1984). *The social logic of space*. Cambridge: University press.
- Krause L., Petro P. (2003) *Global cities, Cinema, Architecture and urbanism in digital age*. New Brunswick: Rutgers university press.
- Leach, N. (1997). *Rethinking architecture, A reader in Cultural theory*. London: Routledge
- LeGates, R. T. and Stout, F. (eds.) (2003). *The City Reader*. London: Routledge.
- Lawson B. (2001). *The language of space*. Oxford: Architectural press.
- Miles M. (2007). *Cities and cultures*, London: Routledge.
- Hough M. (2004). *Cities and natural process, a basis for sustainability*. London: Routledge.
- Nassauer, J. I. (1997). *Placing Nature: Culture and Landscape Ecology*. Washington, DC: Island Press.
- Oliver P. (2006). *Built to meet needs, Cultural issues in Vernacular architecture*. Amsterdam: Architectural press.
- Viljoen A. (2005). *CPULs, Continuous productive urban landscapes, Designing urban agriculture for sustainable cities*. Amsterdam: Elsevier.

Ekaterina Namiceva
Petar Namicev

**The Transformation of the Cultural Processes Related To Treatment of the City
Historical Buildings**

Abstract: The impact of the cultural process is very important regarding the development of awareness of the authenticity of the buildings and historical ambient values of the population. The development of the protection of historic buildings and their treatment by the community can significantly be improved and raised on the level of the cultural process. The safety net interventions of monuments can be applied as a full adaptation, partial adaptation of space, preserved authentic purpose or partial external restoration of the façade surfaces. The increase of the tourist offer is directly linked to the historical monuments in the form of their use as part of an active space with modern purpose or as part of passive- authentic cultural highlight of the space. The transformation of the treatment of historic buildings affects the cultural tourism offer thus transforming it through higher quality impact.

Keywords: *culture, monument, protection, adaptation, environment, tourism.*

